

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1984

BRNO 1987

Tomáš Dočkal, Bulhary - Ivo Krechler, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 30 - 32/

Počátkem června 1984 oznámil ing. T. Dočkal z Bulhar pracovníkům Archeologického ústavu nález dvou kostrových hrobů v rýze plynovodní přípojky pro střediska Školního zemědělského podniku v Lednici. Tyto hroby /obj. H4 a H5, lokalita Lednice I/ se nacházely v rovině, na západním okraji obce, 35 m jižně od silnice spojující Bulhary s Lednicí. Výkopem byly zcela rozrušeny a dochoval se jen zlomkový antropologický a keramický materiál bez možnosti určení, z kterého objektu jednotlivé nálezy pocházejí. V jižním profilu rýhy zůstaly zbytky hrobových jam, orientovaných JZ - SV, zahloubených 130 cm od úrovně současného terénu.

Nález: - část hrdla nádoby s vně vyhnutým, kónicky seříznutým okrajem o Φ 12 cm, zdobené na plecích vodorovně vedenou vlnicí. Materiál středozrný, černohnědý /obr.30:1; inv. č. 3/84/.

Další tři hroby byly zjištěny v téže rýze, 140 m severozápadně od předešlých, severně od uvedené silnice. V západním profilu rýhy byla objevena část hrobu orientovaného JZ - SV, zcela rozrušeného neznámou osobou ještě před zahájením výzkumu. Lebka a některé kosti horní partie kostry byly vyhozeny na dně rýhy. Jinak bez nálezů. Objekt H2, patrný ve východní stěně výkopu, byl rovněž značně poškozen. V původní poloze se dochovaly jen dolní končetiny. Kosti trupu našli pracovníci ústavu vyhozené na dně rýhy a mezi nimi i tři zlomky železného nože s oboustranně odsazeným trnem o celkové délce 147 mm /inv. č.5/84/. Zemřelý byl pochován do sklípku ve dně hrobu, v natažené poloze na zádech, orientován Z - V. Hrobová jáma se svislými stěnami byla vyhloubena 125 cm pod úroveň současného terénu. Dětský hrob, objekt H3, orientovaný SZ - JV, se vyrýsoval ve dně rýhy neporušený, zahloubený do správoého podloží 140 cm od úrovně současného terénu. Kostra byla uložena v natažené poloze na zádech, s rukama podél těla. Bez nálezů. Všechny zachycené hroby měly velmi nevýrazný, světlý, správoitý zásep a jsou patrně součástí pohřebiště z doby středohradištní. Lze uvažovat o jejich příslušnosti k blízkému středohradištnímu sídlišti¹.

Ve druhé polovině července byly zachyceny stejnou rýhou další archeologické objekty v prostoru obce, před areálem střediska živočišné výroby ŠZP Lednice /lokalita Lednice II/. Výkop byl veden podél jižní krajnice příjezdové silnice od Bulhar. Zjištěné pravěké objekty se nacházely v severním profilu rýhy a šlo o dvě zásobní jámy a jeden kostrový hrob. Obdélná hrobová jáma - obj. H1 - s kostrou uloženou ve středně skrcené poloze na pravém boku, orientovanou SV - JZ, byla zahloubena 130 cm od úrovně současného terénu /35 cm od podloží/. Jihozápadní část hrobu i s lebkou byla odebrána při hloubení rýhy. Pod hrudí leželo několik střepů z misky s oblým spodkem a ostře odsazenými, mírně rozevřenými, prohnutými plecemi a vodorovně seříznutým okrajem. Materiál jemnozrný, černý, s leštěným povrchem. Φ okraje misky je 13 cm, inv. č. 1/84. Nádoba 2 byla uložena vedle misky. Jde o větší hrnek s dvojkónickým tělem a prohnutým, mírně odsazeným hrdlem se zaobleným okrajem o Φ 12 cm. V místě nasazení hrdla na plece vybíhá na okraj páskovitě ouško a na protější straně je menší, vodorovně protáhlý výčnělek. Materiál středozrný s hlazeným povrchem, barvy tmavohnědé /obr.31:1, inv. č. 2/84/. Pod dolními končetinami ležela nádoba 3 - větší, bezúchý hrnek s kulovitým tělem, plynule přecházejícím v mírně prohnuté, rozšířené hrdlo s oblým okrajem o Φ 13 cm. Výška nádoby je 22 cm, Φ výdutě 25 cm. Materiál středozrný, s hlazeným povrchem, barvy tmavohnědé /obr.31:4, inv. č. 3/84/. Uvnitř hrnce 3 byl nalezen malý hrnek - nádoba 5 - s kulovitým tělem, mírně odsazeným dnem a prohnutým rozšířeným hrdlem s rovně seříznutým okrajem o Φ 7 cm. Z rozhraní hrdla a plecí vybíhá na okraj hrníčku páskovitě ouško. Výška nádoby je 7,5 cm, materiál středozrný s hlazeným povrchem hnědé barvy /obr.31:2, inv. č. 5/84/. Nádoba 4 byla uložena na hrudi zemřelého. Je to miska s mírně zaobleným spodkem a širším žlábkem pod rozšířeným okrajem, překlenutým 4 protilehlými, vodorovně protaženými výčnělky s otvorem. Na dně jsou dvě vzájemně kolmé rýhy, sbíhající se v jeho středu. Výška misky je 6,5 cm, Φ okraje 17 cm. Materiál středozrný, na vnějším povrchu hlazený, černý, /obr.31:3, inv. č. 4/84/. Poměrně bohatou keramickou výbavu je pohřeb spolehlivě datován do kultury protoúnětické, nesouvisí s ním však část nádoby č. 1, svým tvarem a úpravou povrchu bližší kultuře mohylové.

U objektů 2 a 3 byl z časových důvodů pouze začátně a zdokumentován profil ve stěně výkopu a vybrán dostatečný vzorek datovatelné keramiky. Zásobní jáma - objekt 2, zahloubená 170 cm od úrovně terénu /75 cm od roviny podloží/, měla Φ u dna 130 cm a dle nálezů keramiky přísluší kultuře únětické.

Nálezy: - část misky s kónickým spodkem a žlábkem pod dovnitř rozšířeným okrajem o Φ 27 cm. Materiál jemnozrný s hlazeným povrchem, černý /obr.30:5, inv. č. 6/84/;
- střep z misky s prohnutými, hlazenými plecemi, s kyjovitě rozšířeným, oblým okrajem a drsným spodkem. Materiál středozrný, světle hnědý /obr.30:2, inv. č. 7/84/;
- střep z těl nádob, s drobnými asymetrickými výčnělky a rýhami /inv. č. 8-13/84/;
- rekonstruovaná nádoba s dvojkónickým tělem a prohnutým, rozšířeným hrdlem se zaobleným okrajem o Φ 7 cm, vysoká 7,5 cm. Na rozhraní hrdla a plecí jsou dvě protilehlá, drobná ouška. Materiál středozrný s hlazeným povrchem, barvy světle hnědé /obr.30:3, inv. č. 14/84/.

Druhá kruhová zásobní jáma - obj. 3 - měla dno 185 cm od úrovně terénu /75 cm od roviny podloží/ o Φ 115 cm. Dle keramiky z ní vyzvednuté náležela k osídlení z doby kultury mohylové.

Nálezy: - vyšší miska s kónickým spodkem a vodorovně seříznutým okrajem o Φ 18 cm, na těle se dvěma protilehlými masívními oušky. Výška 9,5 cm, materiál jemnozrný, s hlazeným povrchem, hnědočervený /obr.30:4, inv. č. 15/84/;
- střep z misky s mírně odsazenými, prohnutými plecemi s páskovým uchem, vybíhající z spodku

- nádoby na okraj, jenž převyšuje. Materiál jemnozrný s leštěným povrchem, černý, Ø okraje 12 cm / obr.32:2, inv. č. 18/84/;
- okrajové střepy a zlomky těl nádob - vesměs mís / inv. č. 16, 17, 19 - 35/84/;
 - střep z těla nádoby s odsazeným hrdlem, zdobený na plecích vodorovnou linií šikmých, elipsoidních vrypů. Materiál středozrný, s hlazeným povrchem, světle hnědý / obr.32:4, inv. č. 37/84/;
 - střep z těla nádoby zdobený na výduti rýhovaným ornamentem. Povrch spodku je drsněný, výdut hlazená. Materiál středozrný, červenohnědý / obr.32:3, inv. č. 42/84/;
 - střep z těla nádoby s kuželovitou vypnulinou na výduti. Materiál hrubozrný, šedý / obr.32:5, inv. č. 44/84/;
 - střep z mělké mísy s rozšířeným okrajem a svislým ouškem. Materiál jemnozrný s leštěným povrchem, černý / obr.32:1, inv. č. 48/84/;
 - střepy z těl nádob / inv. č. 36, 38-41, 43, 45-47, 49, 50/84/.

Pracovníkům ústavu rovněž předal ing. T. Dočkal větší množství fragmentů keramiky, posbírané na jaře roku 1984 na hromadách zeminy, vybagrované při stavbě kanalizace v prostoru areálu ŠZP v Lednici. Po skartaci bylo ponecháno 34, vesměs okrajových střepů nádob kultury únětické, s rozšířeným prohnu - tím hrdlem, s hlazeným nebo zdrsňeným povrchem. Další 4 střepy náleží ke kultuře mohylové. Naleziště je situováno přibližně 150 m jižně od lokality Lednice II.

Poznámka:

T. Dočkal - Z. Měřínský, Nově zjištěné sídliště ze střední doby hradištní mezi Nejdkem a Lednicí /okr. Břeclav/, PV 1978, Brno 1980, 45 - 56.

Retungsgrabung in Lednice / Bez. Břeclav/. Im Juni 1984 wurden im Aushub für die Gasleitung im westlichen Teil des Katasters der Gemeinde Lednice insgesamt 5 ziemlich gestörte Skelettgräber untersucht, die überwiegend von W-O oder SW-NO orientiert waren. Die Funde sind durch den Randteil eines mit Wellenlinien verzierten Gefäßes und durch Bruchstücke eines eisernen Messers vertreten. Alle 5 Begräbnisse kann man in die mittlere Burgwallzeit datieren.

Im Juli desselben Jahres, im Verlaufe des gleichen Aushubs durch die Gemeinde vor dem Areal des Školní zemědělský podnik /Unternehmen/ Lednice, hat man weitere drei archäologische Objekte festgestellt. Untersucht wurde ein teilweise gestörtes Skelettgrab der Protoiněticer Kultur, das von NO-SW orientiert war, mit einer Schüssel, einem grösseren Topf mit Henkel, einem henkellosen Topf und einem kleinen Töpfchen ausgestattet. Die Vorratsgrube - Obj. 2, gehört nach den keramischen Funden zur Úněticer Kultur und eine analoge kreisförmige Vorratsgrube - Obj. 3, hängt mit der Besiedlung der Hügelgräberkultur zusammen.

PRAVĚKÉ OSÍDLENÍ NA KATASTRU OBCE ŮJEZD U ČERNÉ HORY /okr. Blansko/

Jiří Doležel, Blansko

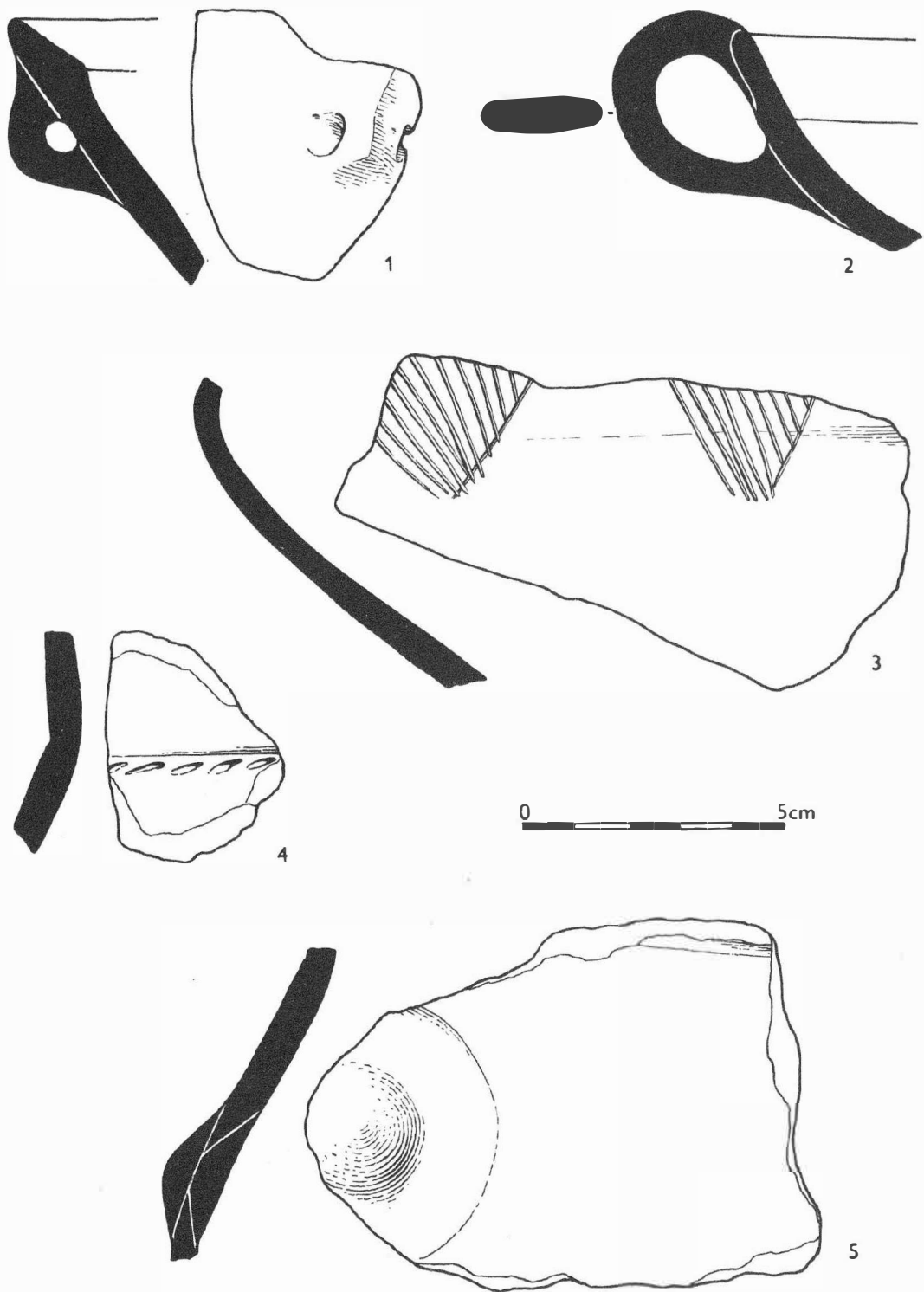
Po pěti sezónách průzkumu vlastního Tišnovska /Řečkovicko - kuřimský prolom a série kotlin v J úseku Boskovické brázd/, v pravěku intenzivně osídleného /Skutil 1933; Týž 1937; Doležel, 1985/, věnoval referent pozornost okrajové části regionu, žernovnicko - milonické oblasti. Ta uzavírá pásmem zvýšeného reliéfu Tišnovsko od SV a odděluje je tak od Lysické sníženiny, rovněž s bohatým pravěkým osídlením /Štřof 1979/. Na SZ a JV dominují hřbety členitých vrchovin Nedvědicke a Adamovské /geomorfologické pojmy viz Czudek, Edt., 1972, 55, mapy/.

Permské sedimenty určily této oblasti o celkové rozloze asi 20 km² charakter ploché vrchoviny s průměrnou nadmořskou výškou okolo 380 m, členěné hlubšími údolími menších přítoků Lubě /povodí Svratky/. Převládají hnědozemě a hnědé půdy, na svazích a v údolích půdy oglejené. Klimaticky /prům. roční teplota 7 - 8°C; prům. roční úhrn srážek kolem 600 mm/ se podstatněji neliší od vlastního Tišnovska /údaje dle Mašát, Kalenda a kol. 1967/. Jako původní vegetační pokryv rekonstruovaný dubo-habrové háje s menšími okrsky acidofilních doubrav /Mlýška a kol. 1972/.

V takto charakterizovaném území bylo dosud konstatováno slabé osídlení paleolitické /souhrnně Olíva-Doležel 1985/ a ojediněle nálezy neolitické BKI /např. Skutil 1931/. Pro mladší období je region považován za pouze průchozí /Smrč 1975, 5/.

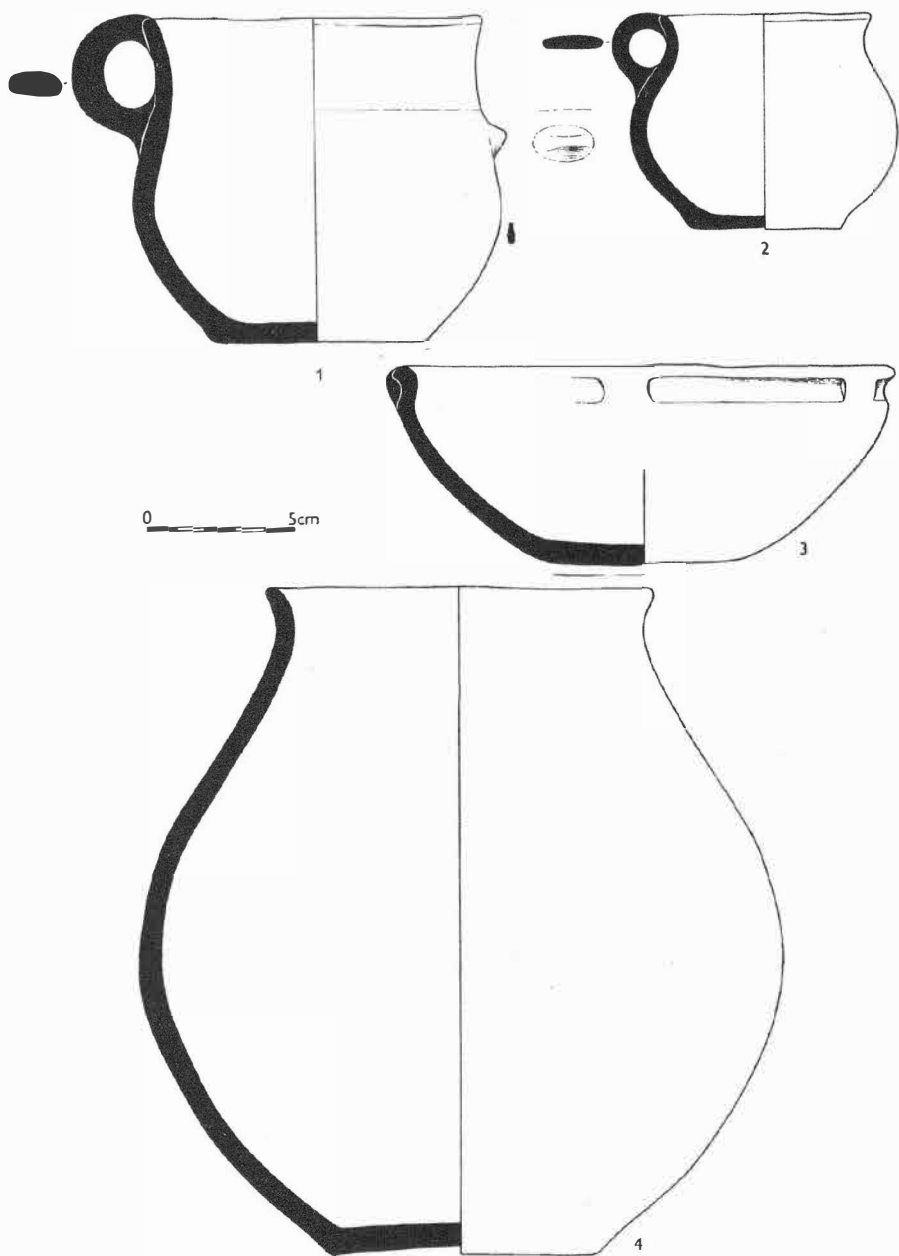
Povrchovým průzkumem, omezeným prozatím na SV část oblasti /k.ú. Ůjezda u Černé Hory/, bylo zachyceno pravěké osídlení následujících poloh /všechny další souřadnice v mm dle ZM ČSSR 1 : 10 000, 1979, č. 24-14-24; ostatní údaje viz výše uvedené prameny/:

Ůjezd I - Brilůžky, Petrňovce. Sídlištní plocha - paleolit. Temeno a SV úbočí táhlého hřbetu v SV části katastru /J - 66, Z - 171/, 1 100 m SV obce, S od silnice Ůjezd - Milonice /vrcholová pártie u kříže/. K SV orient. svah středního sklonu 407 - 415 m. n. m., rozhraní hnědých a oglejených půd na granitech, vodní zdroj 250 m SSV. Povrchové sběry 23. a 26. září na ploše 0,7 ha - 77 ks artefaktů: listový hrot s plošnou retuší, další hroty, škrabadla, masívní čepele, drasadla, nůž, více typů jader, odpad. Surovina poměrně pestrá skladby: převládá křídový rohovec, dále rohovec devonu, Stránské skály a Krumlovského lesa, pazourek a křemenec. Kolekce zařaditelná do počátků mladého paleolitu, na polohu upozornily starší ojedinělé nálezy /Olíva - Doležel 1985/.

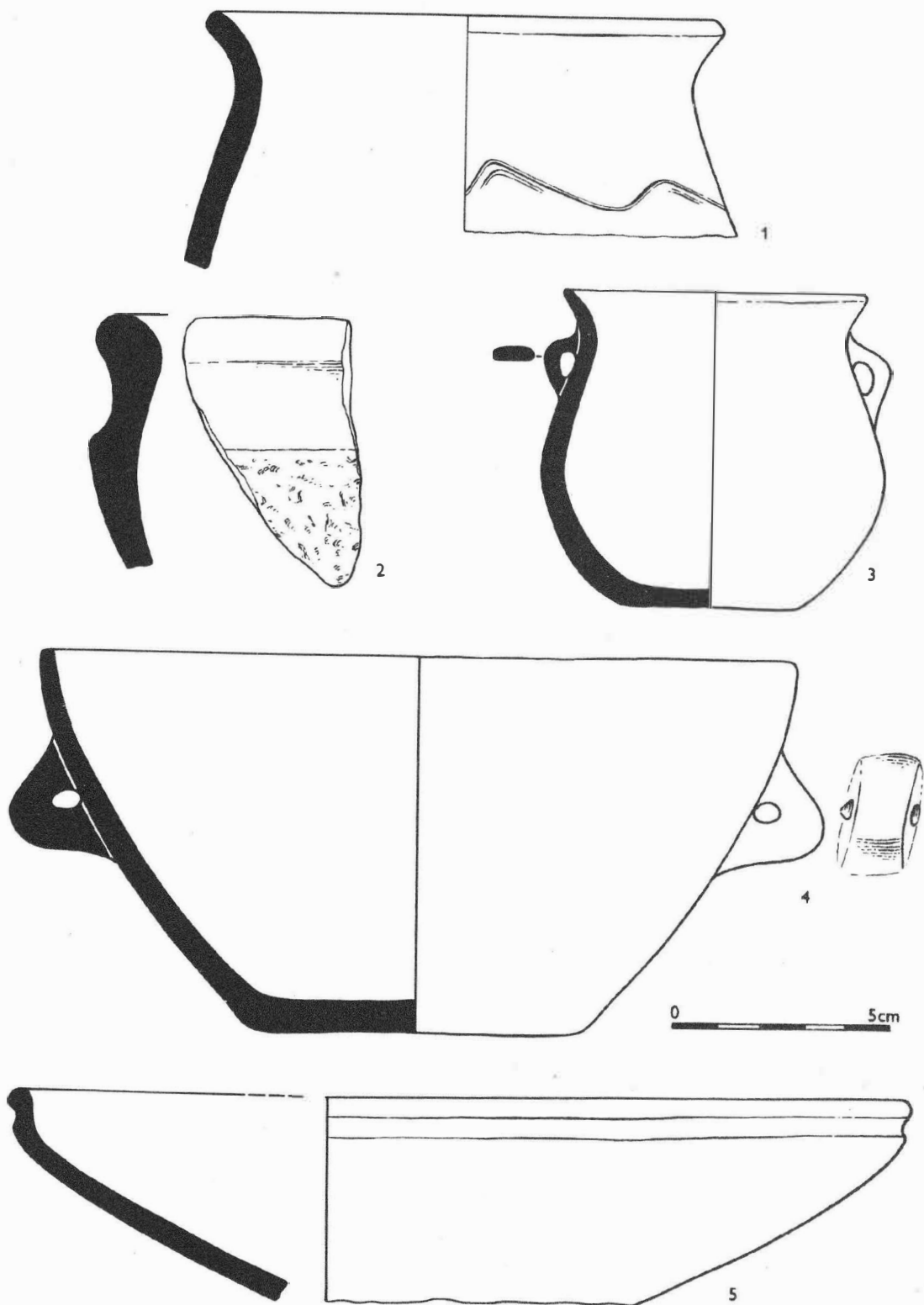

Obr.30.

Lednice /okr. Břeclav/, Lednice I, materiál z obj. H 4 , H 5 /1/. - Material aus Obj. H 4 , H 5 /1/.
 Lednice II, výběr materiál z obj. 2 a 3 /2-5/. - Materialauswahl aus Obj. 2 und 3 /2-5/.

Obr. 31.
Lednice II /okr. Břeclav/. Materiál z obj. H 1. - Material aus Obj. H 1.

Obr. 32.

Lednice II /okr. Břeclav/. Výběr materiálu z obj. 3. - Materialauswahl aus Obj. 3.

PŘEHLED VÝZKUMU 1984

Vydává :	Archeologický ústav ČSAV, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef Poulík
Redaktoři:	Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová, P. Šindelář, B. Klíma, M. Plaček, J. Svoboda
Na titulním listě:	rekonstrukce vědérka ze slovanského hradiska Břeclav-Pohansko
Tisk:	VH 103 ZO Svazarmu Brno
Evidenční číslo:	ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis:	450 kusů - neprodejné